

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L3@regeringskansliet.se

Stockholm 2021-12-13

Diarienummer: Ju2021/03517

Upphovsrätten på den digitala inre marknaden (Ds 2021:30)

Justitiedepartementet har berett Stiftelsen Svenska Filminstitutet möjlighet att yttra sig över rubricerade betänkande. Filminstitutet vill härmed lämna följande synpunkter.

Inledning

Svenska Filminstitutet har såsom utövare av regeringens filmpolitik ett brett uppdrag att främja, bevara, tillgängliggöra och sprida kunskap om film. Genom det breda uppdraget är Filminstitutet bland annat både stödgivare och främjare av svensk film samt kulturarvsinstitution. De synpunkter som lämnas ska ses mot det breda uppdraget. Film är kostsam att producera och de rättigheter som upphovsrätten ger, såväl till upphovspersoner som närstående rättighetshavare, är fundamental som incitament för skapande. Samtidigt är det viktigt att kulturarvsinstitutioner inom ramen för det nationella uppdraget har möjlighet att nyttja verk i verksamheten, vilket kommer allmänheten till del.

Institutioner för filmarvet

Vad gäller de förslag som riktar sig till kulturarvsinstitutioner välkomnas att institutioner för filmarvet särskilt omnämns i lagtexten. Filminstitutet är en stiftelse och omfattas normalt inte när lagtexten, såsom tidigare, enbart nämner statliga arkivmyndigheter och liknande trots att Filminstitutet är helstatligt finansierat och får sitt uppdrag från regeringen att på nationell nivå bevara, använda och utveckla filmarvet i enlighet med de av riksdagen beslutade filmpolitiska målen. I och med denna nya bredare formulering motsvarar lagstiftningen bättre verkligheten och det uppdrag Filminstitutet har.

5.2 Framställning av exemplar för text- och datautvinning

Filminstitutet ser positivt på de nya bestämmelserna om text- och datautvinning och att institutioner för filmarvet uttryckligen föreslås omfattas av bestämmelserna. Det ger en framtida möjlighet som är både förutseende och pragmatisk. Däremot är begränsningen

till forskningsändamål onödigt snäv. Den föreslagna inskränkningen borde gälla fullt ut för institutioner som finansieras av det allmänna. Vi ser möjligheter till att utvinna metadata som kan komma allmänheten till del. OCR-läsning av för- och eftertexter direkt från en film skulle till exempel kunna berika fritt tillgängliga informationstjänster, såsom Svensk Filmdatabas. Likväl kan maskinavläsning av rörlig bild vara ett hjälpmedel för identifikation av oidentifierade filmer.

5.4. Framställning av exemplar för bevarandeändamål

Filminstitutet omfattas inte av nuvarande lydelse av 16 § men för Filminstitutets biblioteks- och filmarkivsverksamhet finns sedan 2014 - i enlighet med tidigare lydelse av bestämmelsen - tillstånd från regeringen att framställa exemplar för bevarandeändamål. Det välkomnas att det i lagtexten skrivs in att institutioner för filmarvet har rätt att framställa exemplar för bevarandeändamål och att lagstiftaren på så sätt förstår att jämställa liknande allmän verksamhet. Det vore även rimligt om samma typer av aktörer även omfattas av bestämmelsen i övrigt, till exempel genom att kunna framställa exemplar av verk för forskningsändamål. Vi noterar att samma begränsade grupp av aktörer omfattas av bestämmelsen i 21 §. Även här bör institutioner för filmarvet ingå. Det borde vara i allmänhetens intresse att möjliggöra för enstaka besökare att på plats i lokalerna tillgängliggöra verk som ingår i de egna samlingarna.

Det är vidare positivt att såväl framställning av exemplar för text- och datautvinning som för bevarandeändamål inte ska få hindras av att verk skyddas av en teknisk åtgärd. Krypterat material är inte förenligt med ändamålsenlig bevarandekopiering.

6. Kulturarvsinstitutioners användning av verk som inte finns i handeln

I 42 i § ges möjlighet till bland annat institutioner för filmarvet att genom en särskild avtalslicens framställa exemplar av verk som ingår i de egna samlingarna och tillgängliggöra verket för allmänheten om det kan antas att verket inte finns tillgängligt i handeln. Det är en bra lösning för att kunna tillgängliggöra verk som annars inte skulle ha kunnat ses av allmänheten. Vi noterar vad gäller s.k. uppsättning av verk där producenten har sitt säte utanför EES att avtalslicensen inte gäller men att dessa verk ändå kan ingå i avtalslicensen om den kollektiva förvaltningsorganisationen företräder rättighetshavarna till verken i fråga. Att avtalslicensen ges gränsoverskridande effekt, om parterna är överens om det, ger ytterligare möjligheter.

Filminstitutet har sedan 2017 en generell avtalslicenslösning i enlighet med 42 a och 42 h §§ upphovsrättslagen med Bildupphovsrätt i Sverige vad gäller tillgängliggörande av bilder. Det gör att vi i Svensk filmdatabas, som är det publika gränssnittet till

Filminstitutets filmdatabas, digitalt kan visa bilder tillsammans med text om de olika filmerna för att sprida kunskap om den svenska filmhistorien till allmänheten. Vi har goda erfarenheter av avtalslicensen. Avtalslicensen ger oss en trygghet i att materialet är klarerat och är ett sätt för oss att kunna tillgängliggöra stora mängder av verk.

Som med alla möjligheter till avtalslicens där en offentlig aktör är den ena parten, får i sammanhanget understrykas att resurser bör avsättas från det allmänna så att avtalslicenser kan tecknas med rättighetshavare. En avtalslicens om användande av filmverk kan bli synnerligen kostsam och resurser för detta finns inte i nuläget. Filminstitutet delar sålunda inte betänkandets bedömning att det endast innebär marginella kostnadsökningar för det allmänna. Det finns många ekonomiska intressen i ett filmverk och ersättningen blir därefter.

Vidare tillstyrkes förslaget i 16 e § om en ny inskränkning som gör det möjligt att använda verk som ingår i samlingarna men som inte finns i handeln där det inte finns någon kollektiv förvaltningsorganisation som kan ingå avtalslicens. Verken kan genom bestämmelsen tillgängliggöras på internet så länge som det inte sker i förvärvssyfte. Vi noterar att inskränkningen är snävare än avtalslicensbestämmelsen även om vi – utifrån vårt nationella uppdrag – helst hade sett att även inskränkningen var bred, exempelvis borde digital förmedling utanför internet vara tillämplig enligt bestämmelsen. I och med den väl utvecklade strukturen för kollektiv rättighetsförvaltning i Sverige ser vi ingen direkt praktisk tillämpning av bestämmelsen i dagsläget, men bra att den finns eftersom, som utredningen påpekar, förhållanden kan förändras över tid.

Beträffande särskild information till EU:s immaterialrättsmyndighet i samband med användning av verk som omfattas av avtalslicensen eller inskränkningen är det lite svårt att förstå vad som avses. I betänkandet sägs att det inte behöver vara på detaljnivå om ett enskilt verk men samtidigt sägs att syftet med bestämmelsen är att ge information till rättighetshavaren om att kännedom om att dess verk används. Vidare sägs att det lämnas till parterna att komma överens om vem som svarar för att lämna uppgifter till immaterialrättsmyndigheten. Många frågetecken återstår alltså. Vi antar att detta kommer att bli tydligare i den förordning som aviseras. Det är Filminstitutets förhoppning att förordningen håller sig på en övergripande nivå och att det inte läggs en alltför stor administrativ börda på kulturavsnitt som finansieras av det allmänna.

8. Medling vid licensiering av filmverk för beställarvideotjänster

Den medlingsmöjlighet som redan nu finns föreslås utökas för att hjälpa parter som vill ingå avtal om rättigheter som krävs för att tillhandahålla filmverk på en tjänst för beställvideo i syfte att öka tillgången till film och tv inom EU. Det är positivt att en sådan möjlighet ges för att allmänheten ska kunna få se den film som görs men också att

rättighetshavarna ska få rimlig ersättning för nyttjandet. Medlingen påverkar inte avtalsfriheten och är frivillig, vilket är bra, men det kan ändå innebära en möjlighet när låsningar uppstår.

12. Upphovsrättsligt ansvar för vissa leverantörer av onlinetjänster

I dagens digitala samhälle är det enkelt att göra film, var och en kan med sin mobiltelefon filma och skapa. Men för att skapa professionellt är det fortfarande en stor investering. För att ha en möjlighet att leva på sitt skapande är en stark upphovsrätt nödvändig. På så sätt skapas incitament för att filmer fortsätter att göras och visas och spridas på biografier, strömningssajter och genom tv-sändningar. Olovlig hantering av film har länge varit ett stort problem för filmbranschen. Förutom de illegala strömningstjänsterna florerar en stor mängd olovligt material på de stora delningstjänsterna, som till exempel YouTube. Filmbranschen har kontinuerligt stora intäktsstapp på grund av detta. Branschen lägger dessutom ner ett stort arbete – till en stor kostnad – på att hålla olovligt material borta från nätet, men ofta tar det inte många sekunder så är det olovliga materialet tillbaka igen.

När EU i och med direktivet nu kraftsamlar för att anpassa upphovsrätten till den digitala marknaden är det lovvärt. Som vi uppfattar det är ett av syftena med direktivet just att komma till rätta med de utmaningar som finns med olovligt material på nätet. Vi ser dock dessvärre vissa problem med betänkandets förslag och tolkningar i denna del. Exempelvis bör definitionen av delningstjänster motsvara definitionen i direktivet så att inte enbart de större globala delningstjänsterna omfattas. Det är särskilt viktigt för en liten lokal marknad som Sverige och tar även sikte på framtiden. Vidare, skydd för prestation måste även gälla mindre aktörer. Enligt förslaget i betänkandet gäller till exempel kravet att ingå avtal endast om avtalet omfattar många rättigheter som är relevanta för tjänsten i fråga, vilket riskerar att missgynna små rättighetshavare. Dessutom, utgångspunkten i direktivet är att delningstjänsterna ska erhålla tillstånd för att använda upphovsrättsligt skyddat material, vilket framförallt sker genom licensiering. På filmområdet finns inte samma form av kollektiv rättighetsförvaltning. Det kan därmed bli så att det just för film inte kommer att träffas licenser. Det är därför än viktigare att lagtexten formuleras så att syftet med direktivet ändå uppfylls.

En viktig möjlighet som inte tas tillvara är direktivets bestämmelse om att öronmärka särskilt värdefullt material, extra tidskänsligt material. Att införa krav på märkning är i synnerhet viktigt för film, som är oerhört känslig för premiärhelgsintäkter. Det kan påverka hela filmens affär om materialet sprids olovligen före eller i anslutning till premiär. En märkning syftar till att delningstjänsterna ska vara skyldiga att hålla materialet borta från tjänsten, vilket skulle vara effektivt. Det skulle ge en möjlighet för även små lokala rättighetshavare att bättre få sina rättigheter tillgodosedda. Det bör göras tydligt i det kommande arbetet med lagrådsremissen att delningstjänsterna har ett utökat

ansvar för material av mycket högt ekonomiskt värde, särskilt där det höga värdet är tidskänsligt.

För Stiftelsen Svenska Filminstitutet

Mathias Rosengren
t.f. vd